

Архивски број: 08- 95/1
_____ година
17-01-2023

Постапувајќи по претставката бр. 08-425/1 од 19.08.2022 година, поднесена од _____ од _____ против _____ за сторена дискриминација врз основ на етничка припадност во областа на јавно информирање и медиуми, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација (во натамошниот текст: Комисијата) врз основа на член 27 став 1 од Законот за спречување и заштита од дискриминација („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 258/2020), на 17.01.2023 година го донесе следното:

МИСЛЕЊЕ

НЕ СЕ УТВРДУВА ДИСКРИМИНАЦИЈА врз основ на етничка припадност во областа на јавно информирање и медиуми од страна на _____ врз _____
ц

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

До Комисијата за спречување и заштита од дискриминација на ден 19.08.2022 година е доставена Претставка бр. 08-425/1 од страна на _____ од _____ со адреса на живеење на _____. Во претставката подносителот приложил фотографија од објава на слика со текст од страна на _____ со адреса на седиште на ул. _____. Објавата е направена на интернет страната _____, на _____ година во 10:05 часот, во категоријата „Локалности“, односно под-категорија „Балканштина“. Истата се состои од фотографија која прикажува животни хиени со текст „Hijene Bugari zivotinskog svijeta“ и наслов на објавата „Нема да најдете појака дефиниција за хиени“, со претпоставено имплицирање на дискриминација по основ на етничка припадност.

Следствено на тоа, врз основа на Барање за изјаснување на Комисијата бр. 08-425/2, на 06.12.2022 година, по пат на електронска пошта до Комисијата достави одговор, односно изјаснување по претставката од подносителот. Во изјаснувањето е наведено дека во претставката не се наведени конкретни наводи за каков вид на повреда станува збор, односно на кој начин е сторена дискриминација. Притоа, во изјаснувањето е наведено дека користењето на животни во одреден наратив, односно контекст всушност е *литературна алатка* имплицирајќи на басната како книжевно дело и дополнително набројувајќи одредени особини и факти поврзани со хиените како животни.

Комисијата во донесувањето на мислењето, во предвид го имаше член 6 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, според кој *дискриминација претставува секое разликување, исклучување, ограничување или давање првенство што се заснова на дискриминаторска основа, со сторување или несторување, што имаат за цел или резултат спречување, ограничување, признавање, уживање или остварување на правата и слободите на одредено лице или група на еднаква основа со други.*

Во смисла на член 5 од истиот Закон, *се забранува секоја дискриминација врз основа на раса, боја на кожа, потекло национална или етничка припадност, пол, род, сексуална ориентација, родов идентитет, припадност на маргинализирана група, јазик, државјанство, социјално потекло, образование, религија или верско уверување, политичко уверување, друго уверување, попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба, лично својство и општествен статус или која било друга основа.*

Понатаму, согласно член 9 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, повикување, поттикнување и инструкција за дискриминација е секоја активност со која посредно или непосредно се повикува, охрабрува, дава упатства или поттикнува да се изврши дискриминација врз дискриминаторска основа.

Дополнително, согласно член 10 од наведениот Закон, вознемирување е секое несакано постапување кон лице или група лица врз дискриминаторски основи што има за цел или последица, повреда на достоинството или создавање на заканувачка, непријателска, понижувачка или застрашувачка средина, пристап или практика.

Во однос на слободата на изразување, Комисијата го ценеше и членот 16 од Уставот на РСМ (Службен весник на Република Македонија бр. 52/1991; 1/1992; 31/1998; 91/2001; 84/2003; 107/2005; 3/2009; 13/2009; 49/2011 и 6/2019), согласно кој

- (1) Се гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата.
- (2) Се гарантира слободата на говорот, јавниот настап, јавното информирање и слободното основање на институции за јавно информирање.
- (3) Се гарантира слободниот пристап кон информациите, слободата на примање и пренесување на информации.
- (4) Се гарантира правото на одговор во средствата за јавно информирање.
- (5) Се гарантира правото на исправка во средствата за јавно информирање.
- (6) Се гарантира правото на заштита на изворот на информацијата во средствата за јавно информирање.
- (7) Цензурата е забранета.

Следствено на тоа и членот 10 од Европската конвенција за заштита на човековите права кој ја уредува слободата на изразување, утврдувајќи дека:

1. Секој човек има право на слобода на изразувањето. Ова право ги опфаќа слободата на мислење и слободата на примање и пренесување информации или идеи, без мешање на јавната власт и без оглед на границите. Овој член не ги спречува државите, на претпријатијата за радио, филм и телевизија да им наметнуваат режим на дозволи за работа.
2. Остварувањето на овие слободи, коешто вклучува обврски и одговорности, може да биде под одредени формалности, услови, ограничувања и санкции предвидени со закон, кои во едно демократско општество претставуваат мерки неопходни за државната безбедност, територијалниот интегритет и јавната безбедност, заштитата на редот и спречувањето на нереди и злосторства, заштитата на здравјето или моралот, угледот или правата на другите, за спречување на ширењето на доверливи информации или за зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството.

Комисијата анализирајќи ја горенаведената објава, утврди дека истата не претставува дискриминација во смисла на член 6 од горенаведениот Закон, од причини што не се исполнети битните елементи на дискриминацијата како противправно дејство.

Односно објавата на сликата со напишаниот текст не претставува дејство на сторување со кое се разликува, исклучува или ограничува определено лице или група на лица и притоа се ограничуваат или спречуваат во остварување на одредени права и слободи на еднаква основа со други лица. Дополнително на тоа, објавата ниту посредно, ниту непосредно, не содржи никакви елементи, јасно истакнати, кои повикуваат, охрабруваат, даваат упатства или поттикнуваат вршење на дискриминација спрема лице или група на лица, темелени на одредена дискриминаторска основа утврдена во член 5 од Законот за спречување и заштита од дискриминација.

Понатаму, Комисијата ја анализираше направената објава и во смисла на член 10 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, во контекст на тоа дали истата содржи елементи на вознемирување.

Следствено, Комисијата утврди дека содржината на текстот не претставува вознемирување во смисла на членот 10 од Законот, односно дека не ги исполнува елементите на битието содржани во дефиницијата на вознемирувањето согласно овој член од Законот. Ова од причини што самата објава, според Комисијата претставува посебна форма на изразување и е во линија со слободата на говорот, мислата и јавното изразување на мислата.

Имено, од увидот во објавата на интернет порталот _____, сно произлегува дека истата е објавена во форма на сатира. Сатирата како посебен жанр, односно форма на изразување во книжевната или визуелната уметност и сл., преку хумор со особини на сарказам, иронија, пародија, има за цел исмејување и критикување на определени општествено-политички случувања, настани, ситуации или пак на определени личности, предмети и сл.

Видно од увидот на интернет порталот _____ категоријата „Локалности“, односно под-категоријата „Балканштина“, содржи токму објави – статии со сатирична содржина, кои на хумористичен начин прикажуваат или критикуваат одредени појави, настани, ситуации, личности и сл. од регионот во општествен, политички, односно национален или етнички контекст, воопшто или во релација на случувања од одреден временски период, кои ги истакнуваат вредностите, обичаите или моралните вредности кои ги поврзуваат и ги карактеризираат не толку различните општества од тој регион.

Токму затоа и Европскиот суд за човекови права во повеќе случаи забележува дека сатирата е форма на уметничко изразување и социјален коментар, која по своите вродени карактеристики на претерување и искривување на реалноста, природно има за цел да провоцира и агитира. Следствено, секое мешање во правото на уметникот – или на кое било друго лице кое користи ваква форма на изразување треба да се испитува со особено внимание. Оттука, Судот во определени случаи утврдил дека маргината на ценење на државата кога го ограничувала правото на слобода на изразување на жалителите била несоодветна („Welsh and Silva Canha v. Portugal 16812/11; Eon v. France 26118/10; Alves da Silva v. Portugal 41665/07“).

Во таа насока, Комисијата во линија со ставот и праксата на Европскиот суд за човекови права, ја утврди фактичката состојба во конкретниот случај и одлучи како и во диспозитивот на ова мислење.

Претседател на Комисија за
спречување и заштита од
дискриминација,
Исмаил Калбери

Доставено до:

1. _____
2. _____
3. Архива на Комисијата